

REGÉLŐ.

Pesten vasárnap szeptember 14^{kén} 1839.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 3 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p. p.

ELBESZÉLÉS.

Fürdőbe utazás.

(Vége.)

VIII.

Lanyha szellő gyengéden simult a' hevült kebel redői közé; a' sétatérnél határos kis ligetből tarka nép vonult sötét fedelek alá. Nyugodtan törülgeté egy kövér schweitzzi az elhagyatott asztalkák szenyét, sajátóságos honi dalt füttyörészve.

„Christian! Champagner! — kiálta egy nyers hang — Ügyességedre Ricci! — mondá Járosi, poharát felemelve. — Beszélj csak tovább!”

„Gondolatokba merülve állott. Hozzá léptem, lábaira dobbantottam. Gaz, nyomorú, csábos! — sugdostam füleibe. Nagyon el lehetett mélyedve: mert szokatlan türelemmel sokáig hallgatott. Végre felpattant; összekaptunk, 's ide rendelt.”

„Ha ha ha!” — nevetett a' társaság.

„'S a' mi legneveltségesebb — mondá Járosi — még ő hívott, 's a' cselt legkevesbbé sem gyanítja. De van-e bátorság Ricci?”

„Egy ügyes bajvivó, 's egy ujoncz katona — játék 's egyéb semmi; egy kis eset, a' drama hőse nyugszik, 's nagysád boldog!”

„Tán kimélnéd még is Ricci!”

„Elfelejté-e nagysád, hogy ügyünk veszve? hogy a' herczeg mindent elmondott? hogy ő számolni akar? hogy kerti beszédünk kihallgattatott? hogy hallgatódzása, esése, tervei napfényre jöttek?”

„Igazad van, másképp' nem lehet.”

„Három negyed hatra! — Nagysád távozzék. — Schimegh, Jentner! ti itt maradtok; egyik segéd, másik orvos személynöke. Vigat füttyöljete, 's estvère aranygyal etetlek!”

Egy kocsiból Endre 's Károly léptek-ki. Egy sebész 's az inas követék. „Tudod a' jelt Jancsi — mond Károly a' kocsishoz — résen állj, ha veszély fenyegetne.”

„Nem helyeselhetem semmiképp' tettetted! Hidd nekem, ár-
mány és nem egyéb. Elősejtések nyugtalanítják keblemet. Esküdni

mernék, hogy Járosi ezimborája; 's ha tovább nézem, felismerem benne a' kerti alakot, Riccít.““

„Annál jobb; így tehát kettős okom van őt megbüntetni. Siessünk!““

Tüzzel, ügyességgel üttetett össze a' két aczél. Férjfiak ütköztek-meg, 's az ujoncz tanítvány a' gyakorlott tanítónak izzasztó munkát adott.

„Hah csalárd áruló!“ — kiáltá Endre — 's mielőtt felfogának, lerogyott. — Károly hárítá-el a' halál irányú vasat. A' viadalmak vége volt; a' sebész és inas Endrét kocsiba segíték. Lövés hallaték. Károly mellruhái földre rongyollottak. A' golyó nem sértett. Károly a' lövés felé fordult; az ellenpárt tagjai ott álltak; köztök Járosi; kezében pisztol, arcán pokol-kin.

Szótlan, ügetve haladt haza a' koci.

IX.

A' hold kétszer változott; Endre hagymázza csillapulni kezdett; zsenge élet csillámlott szemeiből; a' hiv barát szerelmét 's mindent feledve ült ágyánál; a' beteg olykori kézszorításban nyilvánítá háláját.

Járosi eltűnt; az öreg Rohonyi levele tudósítá az ifjakat, hogy jószágait eladva, külföldre utazott.

Pymont gyönyörei hervadoztak; az úti készülétek mutatkozní, a' vendégek gyérülni kezdtek.

Endre és Károly Iványinénál voltak.

„Nagysád megyen. Gyermekes elfogultság volna tőlem keblem szent vágyát nem nyilvánítani, 's nagysád Fannijával rokon érzelmünk megerősítésére áldását nem kérni. Nagysád jó szivétől ezt így is reménylem. Azonban még egy titok“ —

„A' mit én tudok — mondá Iványiné — inhol e' levél. Másnál az író tán czélt ér, nálam nyugalmat sem zavart.

Pymont nyárhó 10. 1836.

Nagyságos asszonyom!

Szép kötelességemnek tartom nagysádat egy ármányos esetről tudósítani, mellybe bizonyos emberek gyönyörűségöknek látták nagysádat beszöni. — Rohonyi Endre Zondi név alatt lopta-be magát Fannija szívébe. — Ezen álarcz különben mit sem tenne, ha vonzalma tiszta irányos volna: azonban fájdalommal jelentem, hogy a' fönnbbi ifjú férjfi kezét már Laroche grofnőnek ajánlá. — Mi Zondi Károlyt illeti, ő neve mellett maradt; de hiszem, örömet másitná és nagyitná azt, hogy nagysád bájoló Linkája mérlegében a' másokkali összehasonlításban annál többet nyomjon. Ő egy

semmiházi katonának fíja, ki eddig Rohonyi 's más kegyelméből elég bőven élt. Minél fogva reménylem, böles rendeleteit ezek szerint intézi nagysád. Szándékomat jó akarat vezérlé; nagysád iránti tiszteletem erre köteleze, 's örömetst hiszem tettemmeli megelégedését. — A' ki is 's a' t. N. N.

Egy kedvetlen érzés, mint szörnytűli irtódzás futotta által az ifjak idegeit. Az irás Járosié volt.

„No's mit gondolnak uraim? mi érzést szülhetett e' levél? Szerencsémre már ismertem embereimet, 's nyugodt voltam. — Most én is egy titkot fedezek-fel, de mellyet én jobban őriztem, mint önök. En nem vagyok a' gazdag Iványiné!“

„Nem?“

„'S talán kevésbbé tetszeném én vagy leányaim önöknek, ha gazdag nem volnék. Ez keserű volna, 's ezt nem is hiszem. — Én Széki grófné vagyok, 's ez egyetlen leányom Fanni!“

„Hát Linka?“

Linka a' gazdag Iványiak árvája, 's nekem nem kevésbbé kedves leányom, mint Fanni. — Lássák jó uraim, hogy mi is tudunk titkot tartani. 'S most édes Zondim, Linkám határozza-el sorsát. Nekem nincs kifogásom; enyim csak az áldás, 's azt örömmel adom.“

Nyárutó 20-án e' levelet olvasá az öreg Rohonyi.

Pymont! — 's a' t.

Kedves atyám!

Boldog fíjai e' folyó hó 25-én Pesten szállnak-meg gróf Széki Fanni és Iványi Linka esküdt hölgyeikkel — A' viszontlátásig tiszteelő fíjai

ENDRE ÉS KÁROLY.

X.

Nemzeti lobogó lengett a' szőke Duna partján. Remegő érzés, elborító öröm, teljesedésbe ment meleg vágygyal sietett a' megérkezett, visszatért utas a' haladó 's csinosuló Pestnek barátságos falai közé, 's ima helyetti sohaj repült-le kebléről.

A' vadászkürt csarnoka 's több termei ünnepélyesen fénylettek. Egy évek száma alatt rokkant tetemű ur rendezgetett egy több személyre terített asztalt.

„Parancsol még nagysád valamit?“ — kérdé hajlongva egy sápadt pinczér az öreget.

„Mindent, mid van 's mi jó. Ma innep van, öröm-innep. — Csitt, halljátok! ágyúlövés! Igen, az volt. Fíúk vigyázzatok! — Szív csak néhány perczig még, 's vágyaid teljesülvék. — Hah, jönnek! — Isten, hála neked e' kegyelemért!“

Ajtó nyílt.

Fiatal társaság, úgy látszott, több család, lépett-be —, Atyám! gyermekim! édes Endrém, kedves Károlyom! — 's az öreg atya sirva ölelte gyermekét, 's annak testvénél hűbb barátját.

„Im atyám, az én Fannim! — kiáltá Endre — „és az én Lincám“ — mondá Károly — „és a' mi jó anyánk“ — tevék utána mindketten. — 'S az öreg atya két hosszú élet boldogságát izlelte egy perczen.

Évek multak. A' külföld ásványosait honiakkal cseréltük-fel: de Pyrmontnak hiv emlékét ápolja keblünk, 's a' tél unalmai közt gyakran regéljük agg atyáknak a' fürdői utazást.

PÓLYA ENDRE.

ÉLETTÖRTÉNET.

27.

Maria és Hedvig.

I-ső Lajos magyar király leányai. *)

Mély gyászt öltött az egész magyar nemzet, tetteiben és emlékében halhatlan királyának nagy Lajosnak elvesztésén származott bújában. Együtt sirt minden, ur és pór, a' bánatos királyné Erzsébettel, és a' virágjok bimbójából csak akkor fejlődő hercegnők Mariával és Hedviggel, Lajos egyedüli örököseivel.

Az atyjok iránti hála 's tisztelet, saját személyeik bájkellemei, elragadák részvétökben a' magyar fő urakat, 's tetteket még talán fontolás tárgyának, 's kérdés alá tartozhatónak sem tekintve, megkoronázzák sept. 17-dikén 1382. Székesfejérvárat a' 16 éves fejedelmi szüz árvát Mariát. Pedig ha következetesek akartak volna lenni, éppen úgy meg kellett volna Mariától, a' nő-örököstől, tagadni e' fölemelést, mint az előtt 81 évvel megtagadák a' nem kevesebb diszes tulajdonokkal bíró Erzsébettől, III-ik András leányától. — Az esztergami bibornok-érsek, D e m e t e r, koronáztamag, és a' veszprémi püspök, B e n e d e k, kente-föl Mariát minden szokott szertartással; a' jelen volt ország-nagyoknak teljes megegyezésével.

De nem lehetett tartós az indulatszülte elragadtatás. Csak hamar más szempontból kezdék sokan nézni a' dolgot. Némelyek átláták, hogy a' nagy magyar birodalom igazgatására elégtelen az asszonyi gyenge kormány. Mások kevélyek valának a' nagy magyar nemzet királyának egy nőt ismerni-el. Ismét mások irigy-

*) Mult években közlé ugyan már Regélünk e' tárgyat; azonban ez újabb 's bővebb kidolgozást is több tekintetben érdemesnek tartottuk a' közlésre.

kedtek Gara Miklós nádorra, ki a' királynők nevében uralkodott, 's féltek hatalmas önkényétől. Mind ezekhez járult, hogy Erzsébet azon veres orosz országi magyar igazgatókat, kik Lajos halála után a' hűségökre bízott várakat egy ottani nagy birtokosnak, Lubardnak, eladták, részint halállal, részint kemény börtönnel büntette, 's ez által maga ellen sok előkelő családot elkeserített.

Nem volt többé titok, 's a' királynőknek is füléig hatott az asszonyi kormánynyal elégedetlenség. Ezt orvosolni kívánván, meghívták cseh országból, Mariának gyermek korátóli, még atyjától választott jegyesét Zsigmondot, IV. Károly császár fiját, hogy annak nevével is tekintetet adjanak uralkodásuknak. — De őt sem Erzsébet, sem Maria nem szerethetvén, az összekelést még mindig halasztották. Egyébiránt semmiképen nem érték-el vele czélokát; mert a' Magyaroknak sem nyerhetvén-meg bizodalma a' változó eszű, csak multság-kereső, vesztegető ifjú, ki annál fogva mindig nagy adósságokba volt keveredve, megismertetésével csak a' nyugtalanságot nevelték, 's annak veszedelmes kitörését hozták közelebb.

Twartko a' bosznnyák király, Erzsébet várait, atyai örökségét elfoglalta. A' dolgok rendbe hozására Laczkófy Istvánt nevezte-ki ideigleni bánnak Gara; de ezzel megbizonyítá helytelen emberismeretét, mert Laczkófy nál neki indulatosabb irigye nem lévén, csak őt nem kellett volna oda az elégedetlenek körébe küldeni, hol már régen szövetkeztek ellene és a' két királynő ellen sok bátor férfiak, a' legelőkelőbb horvát és magyar urak; közöttök a' Horváthy testvérek, Pál zágrábi püspök, Palizsnya János auránai perjel (Sz. János rendi vitézek priorja); minthogy tudták, hogy Gara önkényesen uralkodik, 's Erzsébet csak mint műszere parancsol; Maria pedig, Lajos örököse, a' magyarok koronás királya, mindkettőnek engedelmeskedni kénytelen.

Laczkófy tehát behunyt szemmel nézte az összeesküdtek szándékait: de a' királynőket némelly hűségben megmaradt városok tudósították a' veszedelmes készülétekről. Gara jónak látta, hogy Erzsébet jelenjék-meg a' nyugtalan helyeken; mert reménylette, hogy a' fiatal korában levő 's birodalmában legszebb asszony, még alig 40 éves, kellemes vonásokkal, felséges, engedelmességet parancsoló természettel bíró Erzsébet, két béke-angyalt képező leányával magát megmutatván, engedelmességre és nyugalomra fogja hajtani a' béketleneket.

(Folyt. következik.)

KÜLÖNFÉLE.

Tréfafüzér.

Lassan járj, tovább érsz.

Bonafont után francziából Z—i Sl—ta Etelka.

A' tapasztalás naponként megmutatja, miként sajnáljuk az élet sok kőrülményében, hogy igen gyorsak valánk; de igen ritkán vonz maga után bánatot a' lassan járás.

Lassan siess, ez az ókor egyik legbölcsőbb elve. Az, ki gyorsan gondolkozik, a' természettől nagy elsőséget nyert, melyet azonban visszanyerhetetlenül elveszt azon percztől fogva, midőn tetteiben is ugyan azon gyorságot akarja használni, melylyel gondolkozik.

Semmit sem teszünk jól, gyorsan haladva. Semmit sem teszünk rosszul, ha lassan járunk.

Voltairenek sok esze volt, de még sem elég arra, hogy magának időt vett volna valamit jól csinálni. Elfelejtethetlenek d'Argental ur szavai, ki előtt egyszer dicsekvék, hogy egyik munkáját hat nap alatt készíté-el. — „Önnek nem kellett volna a' hetediken lenyugodnia“ — válaszlá barátja.

Piron, kinek nehezen volt kevesebb esze, de ki mindent áldozott egy elménczésnek, — ki az akademiát kigunyolá, 's még is egész éltén át bosszonkodék, hogy abba fel nem vétették, kétségkül szerencsésb, tiszteltebb, 's talán akadémiai tag lett volna, ha ezen elvet követi: lassan járj.

Lassan járj! mond egy gazdálkodó atya pénzt kérő fijának. „Te nyolcz nap alatt azt költéd-el, mivel egy hó napig kell vala beérned. Kiadásodat vagyonom szerint alkalmazám; ha most panaszidra hallgatni akarnék, úgy fiam arra kellene magamat eltökélni, hogy évenként csak három hónapot éljek, vagy életem első harmadán meghaljak“ — 'S a' fiatal tékozló gondolkozni kezdte.

Lassan járj! mond egy okos anya fiatal leányának, ki felemelt fejfel, éber szemmel szökdécsel egyik szobából a' másikba; szaladva hallja, mit az emberek beszélnek; mindent félre ért, 's anyjához jön kérni, magyarázná-meg neki, mit itt ott felfogott.

„Lassan járj leányom! Ha én olly szeles volnék, minő te vagy, ha arra felelnék, mit nem hallok, 's mit nekem rosszul mondasz, mivel rosszul értetted, úgy te 's én arra jutnánk, hogy mindenkivel összezendülnénk.“ — A' k's leány többször nem kérdezősködék.

Lassan járjunk! mond egy éltos kapitán egyik fiatal hadnagyának, ki neki egy éppen történt valódi német czivódást *) beszélt-el, 's tanácsát kéré-ki, menjen-e pajtását megfojtani, mivel arezába egy pohár égett bort csapott.

„Lassan járjunk! válaszol a' böles mentor; vizsgáljuk-meg előbb hideg vérrel, hogy önnek barátja készakarva bántotta-e önt meg. Én nem hiszem. A' megbántás úgy is kevésbbé levén a' tettben, mint a' feltétben, ön barátját csak egy igen erős indulatosságról, egy percnyi fellebbanásról vádolhatja, 's bizonynyal ez meg nem érdemli, hogy nyakunkat szegjük.“ — A' hadnagy átlátá, hogy kapitánjának igaza van.

*) Minden gonosz célzás nélkül legyen mondva.

És így ha alkalmas időben vizsgáljuk-meg a' vigyázatlan felelet, indulatos tett kellemetlenségeit, 's a' dolgot valódi szempontjából fogjuk-fel, képesek vagyunk egy álbecsületérzés, egy harag — melyet nem késünk megbánni — következését elhárítani.

Gyakran megsértetteknek véljük magunkat egy kétértelmű, csufolódo válasz, egy megvető mosoly, egy rossz tréfa által; egyetlen szóval ellenünket lesujthatjuk. E' szó nyelvünk hegyén van, kiszalaszthatjuk; de ha ajkunkról elreppen, visszanyerhetlenül vesztí az jó nevét el, kinek becsületét most beszenyeztük. De e' szerencsétlen szót mi nem mondjuk-ki; vissza száll az gondolatinkba; boldogok e' mérséklet, büszkék e' nagy lelkűség által, szerencsét kívánunk magunknak, hogy e' belső javalatot, e' tanácsát legbiztosabb barátunknak, röviden, e' szót: *lassan járjunk*, követtük.

Lassan járunk foglalatosságinkban, mert ez annak eszköze, hogy azokat gyorsabban végezzük.

Lassan járunk örömeinkben, mert semmit sem ununk-meg hamarabb, mint gyönyörinket.

Lassan járunk hajlandóságinkban, ha akarjuk, hogy állandóak legyenek.

Lassan járunk, főképp' ha szívsebet akarunk megvizsgálni. Ne értsük ez által: legyünk lassúk a' szerencsétlenek segítségével; de igen, hogy legyünk óvakodók 's vigyázók gyámolításuknál. Különösen jó e' tanács követeése a' szerencsétleneknél. Adni könnyű, de ritka úgy adni tudni, hogy ne sértsük-meg annak finom érzését, ki gyakran kénytelen elfogadni.....

Ha barátinkat akarjuk segíteni, *lassan járjunk*; mi semmiképp' sem jelenti, hogy hanyagok legyünk barátságunkban, hanem buzgalomunkban legyünk vigyázók, szemesek. Vigyázatlan buzgalom gyakran már több kárt okozott, mint a' legkeserűbb gyűlölség!

Ti országos emberek, kikre bizva van visszaéléseket, tévedéseket eltörölni, ujitásokat behozni, *lassan járjatok*. — Hej! nem láttuk-e a' mi napjainkban, hogy a' kissé igen is erőszakos, heves 's daczos ujitások több kárt okoznak, mint a' legtűrelmetlenebb visszaélések?

'S ti tudós urak, kiknek kötelességtek más munkáit bírálni, hallgassátok-meg az igazságosság 's méltányosság hangját, mely nektek kiáltja: *lassan járjatok*; — soha a' pártosság, szenvedély, rágalmozás, gyalázás nem jobbitott senkit; soha sem fogja egy méltányos bírálat a' munkát gúnesolni, mivel az írójának nem barátja. Soha sem fogja egy becsületes, igazságos bíró a' vádlottat elítélni a' nélkül, hogy előbb ennek védbeszédjét meg nem hallgatta volna.

Lassan járni tehát olly tanács, melyet minden alkalommal adhatni mind azoknak, kik jól szólni, mind pedig, kik jól cselekedni akarnak: ez tudós embereknek, tisztviselőknek, kereskedőknek, szóval mind azon embereknek tanácsolható elv, kik buzgók tisztelettel betölteni azon helyet, melyet a' társas életben elfoglalnak.

Tudva van, hogy a' bölcsesség szereti életét rövid, meghatározott erkölcs-mondalmakba szorítani. Így a' zsidók mondák: „*Responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitatur furorem.*“ (Nyugodt felelet haragot fegyverkeztet-le; kemény szó dühöt ébreszt-föl). — A' Latin: „*festina lente.*“ Az olaszok mondják: „*piano, piano, si va ben ratto.*“ (Léptenként messze haladunk).

A' magyar mondja: „Lassan járj, tovább érsz.“ A' német: „Eile mit Weile.“ A' francia: „Tout vient à point, à qui sait attendre.“ 'S miért ne várnánk? Miért siessünk élni? Az idő nem siet-e már eléggé? Rajtunk áll azt lassítani gyors haladásában erőnk 's békétülésünk által; az az: lassan járva; rajtunk áll hibáit jó tettek, 's az által, hogy másoknak ne tegyük azt, mit nem akarnánk, hogy nekünk is tétessék — jóvá tenni.

EMLEKMONDÁS.

Barátság.

Ez egy istenség, melly erejével
Általhat egeket,
'S nem lát akadályt idegen mezőken,
Nem tud ez reszketni fagyától,
Nem izzad a' napnak heves sugarától,
Győzhetetlen, csak hogy tárgyához juthasson,
És viszont tüztől jobban gyuladhasson.

ÁNYOS P. után —

Gyanú. — Ha a' gondos gyanú szívünkbe férkezik, mint a' hydra, úgy tenyészik; 's ha száz fejét elütöd, uj száz nő helyébe, míg azt biztos tanyájává edzi.

KOMLÓSSY után M. N.

A' szerelem igen kényes gyermek. Őt könnyen nevelheted; mert eledele remény, sohajtás, chimaerák; erősb 's keményebb eledelek előlik. Legkegyetlenebb mostohája neki a' makacs szép, ki messze üzi magától, de nem marad büntetlen; mert az értetlen gyermek durvának, vadnak fogja csacsogni a' világ előtt. 1830. Minerva után MUKI Váczról.

Gnomák. Elvekből tett sziveskedések talán nem olly ingerlők, mint azok, mellyek heves szeretet szüleményei: azonban több dicsőséget és boldogságot terjesztnek fölünkbe, mint minden más, mit csupán szenvedély létesít.

Féltékenység nem kíséri mindig a' szerelmet. Vannak nők, kik már rég felhagytak a' szeretéssel, 's még is féltékenyek. Sőt képzelhetem a' gyűlölet olly nemét is, melly nem egészen mentt a' féltékenységnak egy titkos érzelmétől.

KOVÁCS MARIA.

Csererejtvény.

3.	4.	5.	Ha sok, lehet rajt' jó haszon,
4.	3.	2.	1. Fakon láthatod tavaszon.
	5.	4.	Felelted igen nagy terül,
	3.	1.	2. Soknak gyakran sokba kerül.
5.	4.	3.	2. 1. Külön tetteknek palástja,
1.	2.	3.	4. 5. Jól vigyázzon, a' ki váltja.

Sz. K.

Előbbi rejtvény: DUNA.

Szerkezi Mátray Gábor, halpiaczon, Dencs-ház, 86-dik sz. a.

Nyomtatja Trattner-Károlyi, uri utsza 612.